

Nr 2.

Ankom till riksdagens kansli den 20 januari 1921 kl. 3 e. m.

Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 30 § 12 punkten, 54 och 87 §§ samt övergångsstadgandet i lagen den 20 november 1920 om val till riksdagen.

Närvarande: Herrar Clason, Klefbeck, Johansson i Kälkebo, Strömberg, Ljunggren,* Reuterskiöld, Lyberg, Sandegård, Bruhn, Stendahl, Jansson i Edsbäcken, Hallén, af Ekenstam,* Hedlund, Sävström, Leander, Nilsson i Antnäs, Hansson i Gårda, Persson i Fritorp och Hansson i Sölvesborg.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Till konstitutionsutskottets handläggning hava båda kamrarna hänvisat en av Kungl. Maj:t till riksdagen avlåten proposition, nr 17, vari Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att antaga här nedan intagna förslag till lag om ändrad lydelse av 30 § 12 punkten, 54 och 87 §§ samt övergångsstadgandet i lagen den 26 november 1920 om val till riksdagen.

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till propositionen bifogade protokoll över justitiedepartementsärenden den 20 november 1920.

Mot huvudpunkterna i förevarande kungl. proposition, i vilken en rad av skilda orsaker betingade ändringar i den nya lagen om val till riksdagen föreslås, har utskottet intet att erinra. På några punkter anser utskottet emellertid vissa ändringar dels av saklig, dels av formell natur vara påkallade.

*Utskottets
yttrande.*

I första stycket av 54 § 1 punkten i det kungliga förslaget hänvisas i fråga om de ordinarie valen till riksdagens andra kammare till § 17 mom. 1 riksdagsordningen, under det att i fråga om de andrakammarval,

som bero på särskilt kungligt förordnande om nya val, hänvisning göres till § 36 mom. 1 riksdagsordningen. Det synes utskottet tydligt, att i senare fallet i stället hänvisning bör ske till riksdagsordningens § 17 mom. 2 för att full överensstämmelse mellan de båda hänvisningarna skall uppnås. I § 17 givas nämligen de primära bestämmelserna om tiden för val till riksdagens andra kammare: i mom. 1 i fråga om de ordinarie valen, i mom. 2 i fråga om de på grund av förordnande om nyval anordnade. I § 36 mom. 1 riksdagsordningen åter behandlas frågan om förordnande av nyval i helt annat sammanhang, nämligen ur synpunkten av det sätt, på vilket beslut därom skall meddelas och detta allenast i det fall, att förordnandet om nya val sker under det riksdagen är samlad. Då i § 54 vallagen en från § 17 riksdagsordningen utgående närmare bestämning av tidpunkten för val av ledamöter till andra kammaren angives, synes hänvisningarna i denna paragraf, såväl i fråga om val i slutet av en riksdagsperiod som i fråga om på särskilt förordnande beroende nyval, utan tvivel böra göras till riksdagsordningen § 17, respektive 1:a och 2:a momentet.

I andra stycket av § 54 mom. 1 stadgas i det kungliga förslaget, att i stad magistraten eller, där det gäller nyval på grund av kungligt förordnande, Konungen på magistratens hemställan må kunna förordna om valets förrättande på söckendag näst före den sön- eller helgdag, på vilken enligt samma moments 1:sta stycke valen i regel skola äga rum. I princip anser utskottet denna möjlighet att vid förefallande behov i någon mån ändra tiden för valförrättningen väl motiverad. Däremot synes bestämmelsen om att i det fall, då valet äger rum i enlighet med § 17 mom. 2 riksdagsordningen, icke som annars magistraten utan blott Konungen på magistratens hemställan skall äga bestämma om ändring av tiden för valförrättningen, icke påkallad. Enligt utskottets mening finnes intet vägande skäl mot att även i detta fall överlämna beslutanderätten i frågan till magistraten. En hänvändelse till Konungen från magistratens sida skulle blott, synes det, innebära en onödig omgång, vilken i många fall skulle försvåra en av behovet påkallad jämkning i tiden för valets förrättande. Utskottet föreslår därför den ändring i förslaget till 54 § 1:a punkten, 2:a stycket, att orden från »eller» till och med »hemställan» måtte utgå.

En av liknande skäl motiverad ändring torde även böra göras i förslaget till övergångsstadgande. I detsamma bestämmes bland annat, att vad Stockholms stad beträffar valet av elektor för val av ledamöter i första kammaren må kunna utsättas att äga rum samtidigt med val av stadsfullmäktige och att beslut härom skall fattas av magistraten »med stadsfull-

mäktiges begivande». Nyttan av denna ändring av tiden för elektorvalen är enligt utskottets mening påtaglig, och det synes då olämpligt att genom bestämmelsen att före magistratens beslut härom stadsfullmäktiges samtycke skall inhämtas ytterligare förkorta den knappa tid, som för vidtagandet av ändringen i fråga står till buds. Utskottet föreslår alltså, att orden »efter stadsfullmäktiges begivande» skola utgå.

I fråga om förslaget till § 87 har inom utskottet anmärkts, att bestämmelserna i denna paragraf angående ny röstsammanräkning efter ledamot av andra kammaren, som av sagt sig uppdraget, lämpligen bort ändras till överensstämmelse med de regler, som enligt § 21 gälla rörande dylik röstsammanräkning för utseende av ny ledamot av första kammaren. Någon anledning till olika bestämmelser i dessa punkter förefinnes numera knappast. Utskottet har emellertid icke velat motsätta sig antagandet av det kungliga förslaget i denna punkt i oförändrat skick.

Utskottet anser sig slutligen böra göra en erinran med anledning av ett uttalande i departementschefens yttrande till statsrådsprotokollet vid propositionens föredragning. Häri yttras, att i fråga om åtgärder rörande röstlängden Kungl. Maj:t torde kunna utfärda stadganden redan innan riksdagen fattat de definitiva beslut, på vilka den nya vallagens ikraftträdande bero. Huru praktiskt behövt ett snabbt utfärdande av dylika stadganden kan vara, anser sig utskottet dock böra betona, att det icke torde låta sig göra att före riksdagens definitiva beslut utfärda dylika bestämmelser.

Utskottet får alltså hemställa,

att riksdagen, med förklaring att förevarande kungl. proposition icke kunnat i oförändrat skick bifallas, måtte för sin del antaga följande

Förslag

till

L A G

om ändrad lydelse av 30 § 12 punkten, 54 och 87 §§ samt övergångsstadgandet i lagen den 26 november 1920 om val till riksdagen.

Härigenom förordnas, att 30 § 12 punkten, 54 och 87 §§ samt övergångsstadgandet i lagen den 26 november 1920 om val till riksdagen skola hava följande ändrade lydelse:

(Kungl. Maj:ts förslag:)

30 §.

12. Jönköpings läns västra valkrets, innefattande Tveta, Vista, Mo, Östbo och Västbo härad samt städerna Jönköping, Gränna, Huskvarna, Nässjö och Värnamo;

54 §.

1. Val i hela riket till andra kammaren förrättas, då valen ske på grund av § 17 mom. 1 riksdagsordningen, å tredje söndagen i september månad samt i fall, som i § 36 mom. 1 riksdagsordningen avses, å den sön- eller helgdag, som av Konungen bestämmes.

I stad må dock, därest magistraten eller, i fråga om val enligt § 36 mom. 1 riksdagsordningen, Konungen på magistratens hemställan så förordnar, valen förrättas å den söcken- dag, vilken infaller närmast före sön- eller helgdag, som ovan sagts.

Då synnerliga skäl därtill äro, må Konungen, med iakttagande av vad i 56 § är stadgat, förordna, att val till andra kammaren för viss valkrets skall förrättas å annan dag än i första stycket sägs, dock att val på grund av § 17 mom. 1 riksdagsordningen alltid skola utsättas till dag under september månad.

2. Valförrättare vare på landet valnämnden; i stad, som utgör ett valdistrikt, magistraten; och i annan stad magistratens deputerade, varom i 91 § här nedan sägs.

(Utskottets förslag:)

30 §.

12. Jönköpings läns västra valkrets, innefattande Tveta, Vista, Mo, Östbo och Västbo härad samt städerna Jönköping, Gränna, Huskvarna, Nässjö och Värnamo;

54 §.

1. Val i hela riket till andra kammaren förrättas, då valen ske på grund av § 17 mom. 1 riksdagsordningen, å tredje söndagen i september månad samt i fall, som i § 17 mom. 2 riksdagsordningen avses, å den sön- eller helgdag, som av Konungen bestämmes.

I stad må dock, därest magistraten så förordnar, valen förrättas å den söckendag, vilken infaller närmast före sön- eller helgdag, som ovan sagts.

Då synnerliga skäl därtill äro, må Konungen, med iakttagande av vad i 56 § är stadgat, förordna, att val till andra kammaren för viss valkrets skall förrättas å annan dag än i första stycket sägs, dock att val på grund av § 17 mom. 1 riksdagsordningen alltid skola utsättas till dag under september månad.

2. Valförrättare vare på landet valnämnden; i stad, som utgör ett valdistrikt, magistraten; och i annan stad magistratens deputerade, varom i 91 § här nedan sägs.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

87 §.

Har någon, som blivit vald till riksdagsman, av sagt sig uppdraget, då skall Konungens befallningshavande ofördröjligen vid offentlig för rättning så kungjord, som i 26 § sägs, verkställa ny röstsammanräkning enligt de i 21 § angivna grunder. Den, som erhållit högsta rösttalet, inträde såsom ledamot i den avgångnes ställe. Mellan lika rösttal skilje lotten.

Samma lag vare, då riksdagsman eljest avgått före utgången av den tid, för vilken han blivit vald.

Efter sammanräkningens avslutande skola valsedlarna åter inläggas under försegling.

Övergångsstadgande.

Genom denna — — — 26 maj 1909.

Den nya — — — Konungen gillat.

Elektorer för städer, som ej deltaga i landsting, skola genom särskild valförrättning under maj månad det år, då lagen träder i kraft, utses för tiden från valförrättningens avslutande till utgången av år 1922, dock med iakttagande beträffande Stockholms stad, att valet må av magistraten *med stadsfullmäktiges be- givande* utsättas att förekomma i samband med val av stadsfullmäktige i mars månad samt att tiden för uppdraget utgår först den 31 mars 1923.

(Utskottets förslag:)

87 §.

Har någon, som blivit vald till riksdagsman, av sagt sig uppdraget, då skall Konungens befallningshavande ofördröjligen vid offentlig för rättning så kungjord, som i 26 § sägs, verkställa ny röstsammanräkning enligt de i 21 § angivna grunder. Den, som erhållit högsta rösttalet, inträde såsom ledamot i den avgångnes ställe. Mellan lika rösttal skilje lotten.

Samma lag vare, då riksdagsman eljest avgått före utgången av den tid, för vilken han blivit vald.

Efter sammanräkningens avslutande skola valsedlarna åter inläggas under försegling.

Övergångsstadgande.

Genom denna — — — 26 maj 1909.

Den nya — — — Konungen gillat.

Elektorer för städer, som ej deltaga i landsting, skola genom särskild valförrättning under maj månad det år, då lagen träder i kraft, utses för tiden från valförrättningens avslutande till utgången av år 1922, dock med iakttagande beträffande Stockholms stad, att valet må av magistraten utsättas att förekomma i samband med val av stadsfullmäktige i mars månad samt att tiden för uppdraget utgår först den 31 mars 1923. Kallelse till valet utfärdas och kun-

*(Kungl. Maj:ts förslag:)**(Utskottets förslag:)*

Kallelse till valet utfärdas och kun- göres i den ordning, som i fråga om
göres i den ordning, som i fråga om val av stadsfullmäktige gäller.
val av stadsfullmäktige gäller.

Stockholm den 20 januari 1921.

På konstitutionsutskottets vägnar:

SAM. CLASON.
